

Valvontaa vai palvelua?

Päivikki Karhula

Tietotekniikkalehdissä on viime vuoden aikana tullut yhä tiheämmin vastaan trendikäs lyhenne Web 2.0. Käsitteellä viitataan yhteisöllisiin verkkopalveluihin, joissa sisältöjä tuotetaan, jaetaan, kommentoidaan tai niistä keskustellaan käyttäjien kesken. Blogit, wikit ja RSS-syötteisiin perustuva uuden tiedon seuranta ovat esimerkkejä tämän uuden aallon harjalta.

Web 2.0 toimintamalleineen on noussut myös kirjastoalan tutkijoiden kiinnostuksen kohteeksi. Verkostot avaavat viittausanalyysille uusia kohteita, mutta verkkokäyttäjien uusi toimintakulttuuri haastaa myös kirjastot uudella tavalla keskusteluun käyttäjien kanssa. Käyttäjien kommentteja ehdotetaan esimerkiksi aineistojen ja sisällönkuvailun lisämausteeksi. Aiheesta enemmän Tallinnan NORLIS-seminaaria kokoavan artikkelin yhteydessä.

Tulevaisuudenkuvat tulevat esille yleisemminkin tässä numerossa alan tutkimuksen ja opiskelijan äänien kautta. Tampereen informaatiotutkimuksen laitos kutsui kirjastoalan asiantuntijoita yhteiseen paneeliin, jossa työstettiin kuvaa seuraavan sukupolven opiskelijoiden sijoittumisympäristöstä. Tietotulvalle ja tiedon tarpeille ei ole loppua näkyvissä. Haasteellisempaa on kuitenkin ennakoita, miten tarpeet kanavoituvat informaatioalan työtehtäviksi.

Mukana on myös kirjastoalan opiskelijan, Markku Kestin visio kirjastoista RFID:n soveltajina. Aihe on hyvinkin ajankohtainen, sillä pääkaupunkiseudun HelMet-kirjastot julkistivat hiljattain selvityksensä RFID-tekniikan soveltamismahdollisuuksista kirjastoissa. Kun selvityksessä perehdyttiin tutkimaan toiminnallisia hyötyjä ja kustannusvaikutuksia, ennakoitaan Kestin artikkelissa RFID:n vaikutuksia myös teknologiakriittisesti. On sinänsä mielenkiintoista kuulla nämä pohdinnat seuraavan sukupolven suusta, alan opiskelijalta.

RFID on eräs arveluttavimpia ja kiistanalaisimpia kehitteillä olevia teknologioita. Tiivistetysti on kyse on radioaaltoja hyödyntävän tunnistelaitteen sekä muistia ja radioantennin sisältävän sirun välisestä keskustelusta, jota on hyödynnetty erilaisten kohteiden etätunnistamisen, paikantamisen, liikkumisen valvontaan ja varastojen hallintaan. Sovelluksia on rakennettu paitsi esineiden ja eläinten myös ihmisten tunnistamiseen ja paikantamiseen, varastojen ja

logistiikan hallintaan sekä liikkumisen, asioinnin ja kulutuskäyt-
tämisen seurantaan.

RFID-tunnistukseen perustuvien järjestelmien käyttöönotto on
saanut liikkeelle esimerkiksi USA:ssa kuluttajien boikotteja kaup-
paketteja vastaan. Muutaman päivän takainen uutinen aiheesta
kertoo myös lainsäädännöstä, jonka turvin Wisconsinin osavalti-
ossa taataan kansalaisille oikeus olla ottamatta ihon alle asennet-
tävää RFID-luettavaa sirua.

Kirjastoissa RFID:stä on puhuttu kokoelmakeskeisesti, mutta
kuten edellä mainitut ilmiöt osoittavat, sovelluksiin voidaan ra-
kentaa monenlaista hallintaa. Kun pääkaupunkiseudun kirjastoja
varten tehty selvitys ehdottaa RFID-teknologiaan siirtymistä myö-
hemmin laajempaan kokonaisuuteen, on kirjastoilla juuri sopiva
aika harkita asian muita ulottuvuuksia.

Onko verkkomaailman tulevaisuus ”mielenkiintoinen” vai pai-
najaismainen, kysytään nyt yhä useammin. Ennen kaikkea se
näyttäisi tulevan ja haastavan nopeammin kuin olisi voinut arva-
takaan.